

SCI-CONF.COM.UA

MODERN SCIENCE: INNOVATIONS AND PROSPECTS

**ABSTRACTS OF XV INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
NOVEMBER 13-15, 2022**

**STOCKHOLM
2022**

MODERN SCIENCE: INNOVATIONS AND PROSPECTS

Proceedings of XV International Scientific and Practical Conference

Stockholm, Sweden

13-15 November 2022

Stockholm, Sweden

2022

ОСОБЛИВОСТІ ДИНАМІКИ ЦІННОСТЕЙ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Логвіновська Людмила Мирославівна

кандидат психологічних наук, доцент
доцент кафедри загальної та медичної психології
Національний медичний університет
ім. О. Богомольця
м. Київ, Україна

Вступ. / Introductions. Сучасна студентська молодь – це люди, виховані на креативних підходах та перспективних ідеях, вони є принциповими та вмотивованими, сповненими бажання боротись за власні цінності. Саме тому, перші, хто виходять на протести – це молоді, незалежні люди. Молодь розуміє, що хоче жити якнайкраще, і тому не боїться поставати проти викликів, ризиків і загроз задля власного щасливого майбутнього.

Цінності виражають значущість об'єктів чи явищ, смислове ставлення людини до соціальної дійсності, до матеріальних і нематеріальних речей, до себе. Вони виступають фундаментом і мотиваційною основою поведінки, визначають спрямованість особистості, надають сенс і напрям особистим вчинкам, обґрунтовують вибір людини.

З огляду на означене, дослідження динаміки цінностей сучасної молоді шляхом порівняння з цінностями попередніх поколінь дає можливість визначити їх подібність чи відмінність, що в цілому вказує на сучасні смислові пріоритети нового покоління, дозволяє прогнозувати ціннісний вибір нації та напрямок розвитку суспільства. Дослідження ціннісних орієнтацій молоді також дозволяє виявляти можливі небезпеки та руйнівні ризики для майбутнього розвитку суспільства.

Ціль роботи./Aim. Ціллю нашої роботи є дослідження ієрархію цінностей студентів в умовах повномасштабного вторгнення росії в Україну; виявлення їх подібності чи відмінності з ціннісними орієнтаціями молоді України у

попередні періоди; з'ясувати чинники, які впливають на динаміку ціннісних орієнтацій нового покоління.

Матеріали та методи./Materials and methods. Теоретичний аналіз наукових досліджень засвідчив, що система цінностей є динамічним багатофункціональним психологічним явищем. Вони є характеристикою психологічно зрілої особистості і проявляються у ставленні до соціальної дійсності, через оцінювання життєвих обставин, саморефлексії, через уміння приймати рішення та знаходити вихід у критичних ситуаціях.

За роки незалежності України ціннісні орієнтації молоді зазнали помітних змін. Сучасна студентська свідомість збагатилася новими цінностями, такими як: державна незалежність України, демократичний розвиток країни, свобода вибору, свобода слова, демократичний контроль рішень влади, національно-культурне відродження, соціальна рівність, участь у релігійному житті, участь у політичному житті. Традиційні цінності наповнилися новим змістом, наприклад відповідальність, толерантність, справедливість. честь.

Для дослідження особливостей динаміки цінностей української молоді ми використали:

1. Результати двох національних репрезентативних опитувань населення України, проведених Центром “Соціальний моніторинг” та Українським інститутом соціальних досліджень: “Ціннісні орієнтації населення – 1996” (1996 рік, загальна вибірка - 2811 респондентів від 18 років; 2012 рік - опитано 1076 студентів різних навчальних закладів України);

2. Результати, отримані у рамках досліджень, здійснених кафедрою соціології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна протягом 2000-2017 рр. (загальна вибірка становила 3057 студентів ВНЗ України);

3. Результати соціологічного моніторингу Інституту соціології НАН України.

Аналіз результатів соціологічних досліджень, проведених у 1996-2002 р.р. засвідчив таку ієрархію основних цінностей життя молоді: сім'я,

коло друзів та робота. Виявлено, що молоде покоління у цей період почало виявляти більше інтересу до політики та створення власного бізнесу, важливості матеріальних факторів життя. Це засвідчує, що в період переходу України до іншої моделі суспільства, наростаючі у цей період громадські протиріччя позначилися на мотиваційно-ціннісній орієнтації молоді.

Протягом 2009–2014 рр. домінантними серед молоді були наступні чотири цінності: міцне здоров'я, міцна сім'я, благополуччя дітей і матеріальний добробут. Середні індекси значущості отримали: цікава робота, державна незалежність України, створення в суспільстві рівних можливостей для всіх, сприятливий морально-психологічний стан у суспільстві, підвищення освітнього рівня, суспільне визнання, демократичний розвиток країни, можливість висловлювати думки з політичних та інших питань. Малозначущими цінностями в молодіжному середовищі у 2009 році виявилися: участь у релігійному житті та участь у політичному житті. Хоча, під час Революції Гідності у 2014 р. участь у політичному житті набула в середовищі української молоді статусу цінності середньої важливості.

Починаючи з 2016 року в ієрархії ціннісних орієнтацій студентів почалися певні зміни. Перші місця ієрархії відводилися матеріальним цінностям, зокрема, першу рангову позицію займала цінність «матеріальний добробут», суттєво підвищили свої рангові позиції такі цінності, як «побутовий комфорт» та «особистий спокій, відсутність неприємностей». Ми пам'ятаємо, що у 2014 року відбулася російська збройна агресія на Україну та значна девальвація гривні. Тому, пріоритет такої цінності, як матеріальне благополуччя, не має нас дивувати. Особливістю цього часу також була орієнтація молоді на розваги, отримання фізичної насолоди і особисте благополуччя, а альтруїстичні і моральні цінності залишалися малозначущими. Також важливим було й те, що морально-патріотичні та суспільно-політичні цінності, на жаль, займали останні позиції рейтингу.

Результати та обговорення./Results and discussion. Для дослідження ієрархії цінностей студентів в умовах повномасштабного вторгнення росії в

Україну, для виявлення їх подібності чи відмінності з ціннісними орієнтаціями молоді України у попередні періоди та з'ясування чинників, які впливають на динаміку ціннісних орієнтацій сучасного покоління ми провели анкетування студентів 1-3 курсів Національного медичного університету імені О. Богомольця (жовтень 2022 року). У дослідженні взяло участь 119 студентів Університету. Для дослідження ціннісних орієнтацій студентської молоді ми використовували метод ранжування цінностей, визначених М. Рокичем за критерієм вибору їх значущості.

У ході дослідження були отримані наступні результати: перше місце, а отже найважливішою цінністю студенти вважають - «здоров'я» (16.9% опитаних); друге місце за значущістю зайняла «сім'я, дружба, любов» (15.6% респондентів). Наступні рейтингові позиції зайняли громадянські та морально-патріотичні цінності: «свобода, справедливість і честь» (14.7%), «безпека і мир» (11% учасників). Середні позиції займають: прагнення до самореалізації (11%) та пізнавальні цінності – «знання і освіта» (9%). У нинішній час повномасштабного вторгнення росії в Україну найменш значущими цінностями для студентів стають: матеріальні та егоїстичні цінності, зокрема: власне благополуччя (8,4%), яскраві враження, фізична насолода (6.7%), багатство, матеріальний добробут та заможність (4.2%). Останню позицію рейтингу зайняла християнська віра, культура, естетичне задоволення (2.5%).

Результати емпіричного дослідження засвідчили, що у цих критичних умовах воєнного часу пріоритетними цінностями для студентів залишаються «здоров'я» та «сім'я». На нашу думку, лідерство цих цінностей можна пояснити тим, що саме вони виступають у людській свідомості фундаментом благополуччя.

Особливої важливості набувають громадянські та морально-патріотичні цінності, які увійшли до четвірки лідерів цінностей: «свобода, справедливість і честь», «безпека і мир». Це закономірно, адже в умовах воєнного стану безпека та мир хвилює усе населення України.

Половина респондентів підкреслили значимість знань і освіти, що дає їй можливість тримати наближену до лідерських, стабільну позицію поміж цінностей. Як у довоєнний час, так і в умовах війни саме ці цінності залишаються фундаментом для саморозвитку і для забезпечення власного благополуччя.

Традиційна цінність останніх років «матеріальний добробут» значно впала в рейтингу та займає передостаннє місце, оскільки в умовах військово-економічної кризи це не є основною потребою та реалізувати її досить складно.

Висновки./Conclusions. Таким чином, ми бачимо, що система цінностей студентів є динамічною, їх структура активно змінюється під впливом політичних та економічних чинників, а також соціокультурного середовища. Виявлені нами особливості динаміки цінностей української студентської молоді пов'язані з їх реакцією на повномасштабне вторгнення росії в Україну та триваючим воєнним станом. Однак, зафіксована нами тенденція до зміни значущості цінностей студентів потребує більш глибокого вивчення та детального аналізу в межах репрезентативних емпіричних досліджень.